

วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๓๑๔

กฎเสนาบดีกระทรวงนครบาล

ประกอบพระราชบัญญัติการตรวจสอบบัญชีสาม โคนคร้ว

แลการจดทะเบียนคนเกิด คนตาย คนย้ายตำบล

พระพุทธศักราช ๒๕๖๐

ด้วยตามความใน พ.ร.บ.บัญชีการตรวจสอบบัญชีสาม โคนคร้ว แลการจดทะเบียนคนเกิด คนตาย คนย้ายตำบล พระพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑ มีไว้ ให้เสนาบดีกระทรวงการปกครองเมื่อเห็นเป็นการสมควร ก็ให้ขอพระบรมราชานุญาต ออกกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์แห่งการทำบัญชีไว้ ให้แน่นอนนั้น

บัดนี้เสนาบดี กระทรวงนครบาลได้รับ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ออกกฎข้อบังคับขึ้นไว้ดังมีเนื้อความต่อไปนี้

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยการตรวจสอบทำบัญชีสาม โคนคร้ว
กำหนดเขตท้องที่แลเจ้าพนักงานทำสาม โคนคร้ว

ให้ถือตาม ข้อ ๑ ให้แบ่งท้องที่การทำสาม โคนคร้วตาม
เขตอำเภอ เขตการปกครองอำเภอทุกประการ แลให้

เล่ม ๓๔ หน้า ๓๑๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๖๐

เจ้าพนักงานฝ่ายการปกครองท้องที่อำเภอเป็นผู้รับผิดชอบบังคับบัญชาการ ทำสำมนครวัดตามความที่
ว่าไว้ในกฎนี้

ตำรวจพระนคร ข้อ ๒ ให้เป็นหน้าที่ตำรวจพระนครบาลสมทบ
บาลเป็นเจ้า เป็นเจ้าพนักงานออกทำการสำรวจสำมนครวัด ตาม
พนักงานด้วย ที่เจ้าพนักงานฝ่าย ปกครองอำเภอจะได้กำหนดการ
ให้นายอำเภอ ข้อ ๓ ให้นายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ออก
ออกประกาศ ประกาศกำหนดการเดินสำรวจล่วงหน้าปิดไว้ ตามที่
กำหนดสำรวจ ประชุมชน หรือให้กำนันผู้ใหญ่บ้านป่าวร้องให้
ทราบว่าจะลงมือทำการสำรวจสำมนครวัดใน
ตำบลใด ตั้งแต่วันใดถึงวันใด

ว่าด้วยการสำรวจ

ต้องไปยังบ้าน ข้อ ๔ เจ้าพนักงานผู้ทำการสำรวจสำมนครวัด
เรือน จะต้องไปยังบ้านเรือน หรือสถานที่ต่างๆ อันเป็นที่
ที่มีผู้คนอาศัยตามท้องที่ที่ นายอำเภอได้ ประกาศ
บอกกำหนดวันไว้แล้วนั้นทุก ๆ บ้านเรือน แล
จดบัญชีแต่ เฉพาะ ผู้ที่ได้ กินอยู่หลับนอนอยู่ใน
เรือนในบ้านเวลากลางคืนเป็นธรรมดา

วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๓๑๖

วิธีจดทะเบียน
ข้อ ๕ บ้านหนึ่งหรือสถานที่แห่งหนึ่ง ให้
จดทะเบียนฉบับหนึ่ง แยกเป็นครัว ๆ
ครัวหนึ่งในบัญชีสำรวจ รวมทั้งบุตร ภรรยา
ญาติคนใช้ และคนอาศัยด้วย

คนที่อยู่ใน เรือนแห่งหนึ่ง แต่ไปทำการในที่
อื่น สิ่งจดทะเบียนสามในครัวในเรือนของตนอยู่

ขอให้เจ้าบ้าน
จดให้ก็ได้ ข้อ ๖ ถ้าหากว่าบ้านใดเจ้าพนักงาน เห็นว่า
เป็นความสวดก จะขอให้เจ้าบ้านหรือผู้ปกครอง
ควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ ช่วยจดข้อความตروق
ลงในแบบใบสำรวจ โดยชี้แจงลักษณะการให้
เจ้าบ้านทราบ ดังนี้ทำได้

บ้านชาวต่าง
ประเทศ ถ้าเป็นบ้านชาวต่างประเทศ จะขอไปยังผู้
ประเทศ แคนรัฐปกครองต่างประเทศที่ปกครองชาวต่าง ประเทศ
นั้น ๆ อยู่ก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่เจ้าพนักงานจะเห็น
สมควร

ในพระราชฐาน ข้อ ๗ ผู้ที่อยู่ในพระราชฐาน ให้เป็นหน้าที่
ของกระทรวงวังทำการสำรวจส่ง

เจ้าบ้านต้อง
ช่วยเหลือ ข้อ ๘ เมื่อใดที่หากว่าเจ้าพนักงานมีความ
สงสัยจะขอสอบสวนหรือทำสำมะโนครัวให้ถูกต้อง

แล้ว ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านหรือผู้ปกครองควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ ต้องช่วยเหลือกระทำตามเจ้าบ้านต้อง ข้อ ๕ ใบอนุญาตสามโนคริว เมื่อได้ทำการลงนามรับรอง สำรองเสร็จแล้ว ในบ้านหนึ่งหรือสถานที่แห่งหนึ่ง เจ้าพนักงานสำรวจต้องอ่านให้เจ้าบ้านหรือผู้ปกครองควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ ฟัง เมื่อถูกต้องแล้วให้เจ้าบ้านหรือผู้ปกครองลงลายมือรับรองไว้เป็น สำคัญพร้อมกับเจ้าพนักงานผู้ทำการสำรวจ

วิธีนับหลังคาเรือน ข้อ ๑๐ คำว่าหลังคาเรือนนั้น หมายความว่า ตึก เรือน โรง เรือแพยลศาลา ซึ่งทำไว้เป็นของถาวรให้บุคคลหรือทรัพย์สิน ไม่ใช่ชั่วคราว ใดๆ เรียกว่าหลังหนึ่งนั้น ให้หมายเอาทรวง ทรง ถ้าอกโก่ติดกันให้นับว่าเป็นหลังหนึ่ง

ว่าด้วยการรักษาใบอนุญาตสามโนคริว

ให้ขอแก้ ข้อ ๑๑ ใบอนุญาตสามโนคริว ซึ่งเจ้าพนักงานทะเบียนได้ถ่าย ได้กระทำการสำรวจตรวจสอบแล้วก็ดี หรือการใน ๑ เดือน จดทะเบียนคนเกิด คนตาย แลคนย้ายก็ดี ให้ถือเป็นหลักในราชการ ผู้ใดซึ่งมีรายการอยู่ใน

ใบอนุญาตแล้ว และขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพราะเหตุจำเป็นความคลาดเคลื่อนประการใด ก็ได้ ให้นำหลักฐานมาแสดงต่อเจ้าพนักงาน แลขอแก้ไขเสียภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันสำรวจ หรือวันแจ้งความแล้วเป็นต้นไป

ผู้ใดแจ้งความย้ายที่อยู่บอกข้อความให้ผิดจาก ใบอนุญาตในครั้งเดิม ให้ถือใบอนุญาตในครั้ง เดิมเป็นหลักฐานในราชการ

ว่าด้วยเลขหมาย

เจ้าบ้านต้องรับ
ผิดชอบซ่อม
แลรักษา

ข้อ ๑๒ เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการสำรวจสำ มโนครัวในบ้านใดเรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงาน จะใส่ตัวเลขเลขหมายประจำบ้านไว้ทุก ๆ บ้าน เลข หมายนี้ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านเป็นผู้รับผิดชอบ ระวังรักษาซ่อมแซมให้คงดีไว้ ถ้าหายไปเจ้า ของบ้านต้องชี้

รู้อาคารต้อง
ค้นเลขหมาย

ข้อ ๑๓ ผู้ใดรื้อบ้านเรือนแก่เจ้าพนักงานได้ คิดเลขหมายบ้านไว้แล้ว และจะไม่มีลูกบ้านใหม่ ในที่นั้นต่อไป ต้องนำเลขหมายประจำบ้านไปคืน ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ภายใน ๖ วัน นับ แต่วันรื้อ

เล่ม ๓๔ หน้า ๓๑๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ปลูกเรือนใหม่ ข้อ ๑๔ ผู้ใดสร้างบ้านเรือนขึ้นใหม่ ยังไม่
ให้ขอเลขหมาย มีเลขหมายของเจ้าพนักงาน ให้แจ้งความขอ
เลขหมายประจำบ้านต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้อง
ที่ภายใน ๓๕ วัน นับแต่วันได้สร้างแล้วเป็น
ต้นไป

โทษผู้ที่ละเว้น ผู้ใดละเว้นไม่กระทำตาม ความที่กล่าวไว้
ข้อ ๑๒-๑๓-๑๔ มีความผิดตามพระราชบัญญัติ
มาตรา ๘

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยการจดทะเบียนคนเกิด คนตาย

เจ้าพนักงาน ข้อ ๑๕ ให้กรรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่
ผู้จดทะเบียน เป็นเจ้าพนักงานรับจดทะเบียน คนเกิด คนตาย
ตามความในมาตรา ๘

ผู้รับผิดชอบใน ข้อ ๑๖ สถานที่ต่าง ๆ ดังเช่น วัด โรง
ที่ชุมนุมสถาน พยาบาล โรงทหาร โรงเรียน เรือนจำ ที่ทำ
การไปรษณีย์โทรเลข สถานีรถไฟ สถานีตำรวจ
พระนครบาล หรือสถานที่ทำการต่างๆ ของรัฐบาล
หรือวังพระราชวัง เมื่อมีคนเกิด คนตาย เป็น
หน้าที่ของหัวหน้าผู้ควบคุมคนแเลปกครองสถานที่

เหล่านั้น จะต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอ
ผู้ปกครองท้องที่ ๆ ตั้งสถานที่เหล่านั้น ภายใน
กำหนด เว้นไว้แต่พระบรมมหาราชวัง พระ
ราชวัง ซึ่งเป็นที่ประทับพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว แลที่ประทับสมเด็จพระราชินี ฯ ถ้ามี
คนเกิด คนตาย ให้เป็นหน้าที่เจ้าพนักงาน
กระทรวงวังผู้เป็นนายทะเบียนแจ้งความไปยังกระ
ทรวงนครบาลให้ทราบ

หน้าที่เจ้าพนักงาน

ลงทะเบียน

ข้อ ๑๗ เมื่อกรมการอำเภอได้รับแจ้งความว่า
มีคนเกิดหรือคนตาย ให้จดคำแจ้งความนั้นลง
ทะเบียน แล้วให้ผู้ที่มาแจ้งความลงชื่อหรือลง
ลายมือไว้ให้เป็นหลักฐาน และใบคู่มือให้แก่
ผู้มาแจ้งความนั้นรับไป

ใบคู่มือ

ข้อ ๑๘ ใบคู่มือนั้น ถ้าแจ้งความคนเกิด ให้
บิดามารดาหรือเจ้าบ้าน ที่เด็กเกิดนั้นถือไว้เป็น
หลักฐาน ถ้าแจ้งความคนตาย ให้ใช้เป็นใบ
อนุญาต เก็บหรือฝังหรือเผาซึ่งจะต้องมอบให้แก่
นายบ๋าช้าผู้รักษาแลจัดการที่เก็บ ที่ฝังที่เผาศพ

ตยโดยนำ ข้อ ๑๘ การรับแจ้งความคนตาย เมื่อกรม
สงสัยให้ตรวจ การอำเภอมิเหตุควรสงสัยว่า อาการที่ตายนั้น
หรือได้สวน เป็นโรคร้ายอาจจะติดต่อกันได้ก็ดี หรือตายด้วย
เหตุถูกระทำร้ายก็ดี หรือตายด้วยเหตุยัณฑ์ตราย
อื่น ๆ ก็ดี เมื่อกรรมการอำเภอมิเหตุสงสัยเช่นนี้
ถ้าสงสัยว่าจะเป็นโรคร้ายต้องแจ้งความต่อแพทย์
ผู้มีหน้าที่จัดการต่อไป ถ้าสงสัยว่าถูกระทำร้าย
ตายหรือตายด้วยเหตุยัณฑ์ตราย ให้จัดการไป
ตามหน้าที่ในกฎหมาย ส่วนใบคู่มือให้หรือจนกว่า
แพทย์ หรือผู้มีหน้าที่ชั้นสูตร์ ได้ตรวจ หรือชั้นสูตร์
แล้วจึงออกไป

พาศพข้าม ข้อ ๒๐ ผู้ใดนำศพจากจังหวัดใด จังหวัด
จังหวัด หนึ่งไปจังหวัดอื่น จะต้องได้รับใบอนุญาตจาก
นครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดกำกับไปด้วย

พาศพไปนอก ข้อ ๒๑ เจ้าของศพหรือผู้หนึ่งผู้ใดมีความ
พระราชอาณา ประสงค์จะนำ ศพออกไปนอกพระราชอาณาเขต
จักรี จะต้องได้รับใบอนุญาต นำศพจากนครบาลจังหวัด
อีกครั้งหนึ่ง

แก้ทะเลเบียน ข้อ ๒๒ เมื่อกรรมการอำเภอได้รับแจ้งความ
สำมโนครวั คนเกิดหรือคนตาย แลได้ออกไปคู่มือให้แก่

ผู้มาแจ้งกรมแล้ว ต้องแก้ไขบาญชีสามโนครวั
ซึ่งตนรักษาไว้ให้ถูกต้อง

คนเกิดหรือตาย ข้อ ๒๑ เมื่อกรรมการอำเภอแลกำนันผู้ใหญ่
โดยไม่มีผู้แจ้ง บ้าน แพทย์หรือผู้ปกครองตำบล ได้ทราบว่
ความเป็นน่าที่ มีเหตุที่กระทำให้อำนาจคนเกิดก็ดี คนตายก็ดี
ของผู้ปกครอง กลาดเคลื่อนตั้งเช่นว่ามีคนเกิดหรือคนตายไม่มีผู้
จัดการ แจ้งความให้ทราบเป็นต้น ให้เป็นน่าที่ของกรม
การอำเภอกำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์หรือผู้ปกครอง
ตำบลผู้ทราบเหตุนั้น จะต้องสอบสวนให้ไ้
ความแน่นอนแล้ว จดทะเบียนแลแก้บาญชี
สามโนครวัหรือรายงานไปยังกรมการอำเภอ ให้
จดทะเบียนแลแก้บาญชีสามโนครวัให้ถูกต้องโดย
เร็ว

คนต่างถิ่นมาเกิด ข้อ ๒๔ ถ้ามีคนต่างท้องที่มาเกิดขึ้นในบ้าน
ใด เรือนใดหรือในที่ใด ซึ่งผู้ที่มาเกิดนั้นมิได้
มีชื่อในบาญชีสามโนครวัของอำเภอนั้นไซ้ ให้
กรมการอำเภอรับแจ้งความเป็นคนเกิด

คนต่างถิ่นมาตาย ข้อ ๒๕ ถ้ามีคนต่างท้องที่มาตาย ซึ่งผู้ตาย

เล่ม ๓๔ หน้า ๓๒๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๖๐

มิได้มีชื่ออยู่ในสำมะโนครัวของอำเภอ นั้นไซ้ ให้
กรรมการอำเภอฯ ชื่อและที่อยู่เดิม ชื่อบิดามารดา
บุตรภรรยาหรือสามีของผู้ตายไว้ให้ชัดเจน แล้ว
รับแจ้งความการตาย แลให้กรรมการอำเภอท้อง
ที่ ๆ คนมาตาย แจ้งความไปยังกรรมการอำเภอ
ท้องที่ ๆ ผู้ตายอยู่นั้นให้ทราบ

แก้สำมะโนครัว
เดิม

ข้อ ๒๖ กรรมการอำเภอใดเมื่อได้รับหนังสือ
แจ้งความว่าคนในท้องที่ของตนไปตายในท้องที่อื่น
ให้ตรวจสอบแก้สำมะโนครัวให้ถูกต้อง

ข้อ ๒๗ กรรมการอำเภอเมื่อได้แก้จำนวนคน
เกิด คนตายใน บัญชีสำมะโนครัว ที่อำเภอถูกต้อง
แล้ว สิ้นเดือนให้รวมจำนวนคนเกิด คนตาย
จากทะเบียน คนเกิดคนตาย ประจำเดือนลงใน
รายงานยื่นไปยังนครบาลจังหวัดภายในวันที่ ๗
ของเดือนใหม่ทุก ๆ เดือน นครบาลจังหวัดเมื่อ
ได้รับรายงานคนเกิด คนตายจากกรรมการอำเภอ
แล้ว ให้ยื่นไปยังกรมพระนครบาลภายในวัน
ที่ ๑๕ ของเดือนใหม่ทุก ๆ เดือน

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๔๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๓๒๔

กำหนดเงินรางวัลให้แก่นำความแจ้งความ

กำหนดเงินรางวัล ข้อ ๒๔ ผู้ใดนำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงาน
ว่า ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้นำที่ต้องแจ้งความคน
เกิด คนตาย การย้ายทะเลาะไม่แจ้งความด้วยประ
การใด ๆ ก็ดี เมื่อกรรมการอำเภอได้เปรียบเทียบ
ให้ปรับผู้กระทำความผิด หรือศาลได้พิจารณาคดีว่า
มีความผิดแล้ว ให้กรมพระนครบาลแลนครบาล
จังหวัดจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้นำความมาแจ้งนั้นราย
ละ ๘ บาท

ปิดข้อผู้แจ้งความ ข้อ ๒๕ ถ้าผู้นำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงาน
นั้นมีความประสงค์ที่จะปกปิดไม่ให้ชื่อปรากฏใน
ใต ๆ ก็ให้เจ้าพนักงานนั้น ๆ ปกปิดข้อผู้แจ้งนั้นได้
ว่าด้วยการตรวจ

ผู้ตรวจ ข้อ ๓๐ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ผู้
ปกครองท้องที่แลตำรวจพระนครบาล ที่จะตรวจ
ตราเพื่อให้การเป็นไปตามกฎ

กฏให้ ไว้ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาขอมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล